

№ 2
(133)
PIK 2026
PIK XXXIV

ВАТРА

Ту мене мати породила
солодким молоком кормила
ту хочу жити умирати
де жили мій отець і мати

ISSN 1232-2776

TECHNIKA BATH
Wyróżnienie
mistrzów

Конкурс народжений із туги

Михайло Ковальський, народжений 13 листопада 1924 року в Полянах біля Криниці, разом із родиною поділив долю 150 000 представників корінного українського населення, зокрема лемків. Це було населення, примусово виселене зі своєї землі, на якій проживало століттями, розташованої в південно-східній частині країни. Михайла та його родину вивезли до Новин у гміні Пшиточна, тодішнього Сквезинського повіту Познанського воєводства. Через складні матеріальні умови Михайло виконував різні роботи, але завжди думав про подальшу освіту. У 1950 році він склав іспит зрілості. Відразу після цього став студентом Вищої економічної школи в Щецині, яку закінчив у 1954 році. Згодом навчався в Сільськогосподарській академії у Вроцлаві, яку закінчив у 1961 році.

У 1956 році, коли створювалися структури Українського Суспільно - Культурного Товариства, він долучився до громадської діяльності в межах цієї організації, яка була єдиною, що дозволяла продовжувати рідні традиції. У жовтні 1957 року співробітники воєводського підрозділу СБ (Służba Bezpieczeństwa) розпочали стеження за Михайлом Ковальським. 4 травня 1962 року його заарештували і за сфабрикованими звинуваченнями засудили до шести років позбавлення волі. Вдома залишилися дружина і двоє дітей. Після звільнення Михайло Ковальський повернувся до Гожова-Велькопольського, але, на жаль, як політично засуджений, стикався з відмовами у працевлаштуванні. Попри репресії, яких зазнали він і його близькі, та болісний досвід, він жив зі смиренням, із повагою до іншої людини, без прагнення помсти, вірний вірі предків, здійснюючи свою місію словом, правдою та культурою.

Він придумав зорганізувати и переконав у необхідності конкурсу писанок осіб, відповідальних за культурну діяльність у місті, а також представників культурних інституцій, у 1971 році в Гожові-Велькопольському відбулася перша його редакція, організована місцевим осередком Українського Суспільно-Культурного Товариства. Лише в межах цієї організації українське населення, зокрема лемки, могли тоді плекати власну культуру та звичаї.

Дивно, що прагнення зберігати традиції й туга за рідною землею були підозрілими для тодішньої влади й переслідувалися. У таких умовах починав існувати конкурс писанок — абсолютно аполітичне явище, метою якого була підтримка культури виселеного населення та збереження від забуття унікальних, прадавніх традицій.

Зміст:

Конкурс народжений із туги Лідія Святківска	2
Спогад — думка Василь Шляхтич	5
Давно тому Анна Буковска	6
Watra w Żdyni, czyli ukraińska tożsamość Łemkowszczyzny Богдан Гук, Олександр Маслей	7
Лемки в Архіві ІНП Богдан Гук	8
Лемківський народний календар	10
О родоводі владки Томи Полянського Михав Трохановскі	11
Наша повсякденність Ірина Рибенська	12
Кстини Анна Буковска	14
Христос Воскрес в Біличной Єва Святківска	16
Володимир Лозінський: актор, жовнір, в'язень Марк Телер	18
Інфо за лем часом Марія Сидор	23
Drzewo genealogiczne. Olga Suchowacka	27
Фотосесія інспірована лемківском культуром в Вільхівці. Наталія Торопила	28

Обкладинка:
Марися Майчак и Рисек Фудала
з «Лемківського Перстеника», фот: Анна Барнат

Фотографії:
Анна Барнат, Ірина Рибенська, Наталія Торопила,
Єва Святківска, Анна Зигмунт, Дарій Шептак,
Петро Басалига, Пйотр Севериньскі, Рафал
Окжимовскі
<https://tiny.pl/pp2gt61sy>

Попри численні труднощі до Гожова-Велькопольського надсилали прекрасні конкурсні писанки. Тема виявилася настільки універсальною, що не знайшлося аргументів проти її організації. Неможливо було шукати загрозу в такій простій і невинній формі. Писанки подобалися всім і не несли політичної небезпеки. Післяконкурсні виставки почала з інтересом відвідувати громада міста й околиць. Їх експонували в престижному тоді місці — Клубі міжнародної преси і книги (Klub MPiK) у центрі міста.

Створення писанок було нерозривно пов'язане з радісним часом Великодня в родинних домівках. Конкурс, який спочатку об'єднував лемківську спільноту, став прикладом відкритої культури й запрошенням для всього суспільства.

Протягом років до Гожова-Велькопольського надходять роботи авторів з усієї Польщі, які представляють різноманітні техніки й мотиви з різних регіонів. Конкурс підтримує міжкультурний і міжпоколінний діалог. У добу глобалізації культури, постійного поспіху та життя серед смартфонів і планшетів конкурс писанок заохочує зупинитися й зосередитися на нашій культурній спадщині. Михайло Ковальський раптово помер 14 квітня 1999 року. Після його смерті Координаційна рада з питань навчання та відродження писанкарства (з осередками в Канаді та Україні) висловила у відкритому листі, опублікованому в пресі в Польщі, глибокий жаль з приводу його раптової та непоправної втрати. Вона також запропонувала надати конкурсу писанок ім'я його незламного організатора.

Конкурс щороку збирає митців з усієї країни, чий твори — писанки — захоплюють як дорослих, так і дітей, нагадуючи, що в традиціях закладене прагнення до культурного виживання. Він підкреслює, що в культурі закодована наша ідентичність. У цьому вимірі писанка постає як щось виняткове й неповторне.

Варто наголосити, що конкурс писанок викликає зацікавлення і в молодого покоління, яке, опановуючи мистецтво писанкарства, має змогу зануритися в іншу сферу життя — відмінну від споживацького стилю. У сферу пізнання власного коріння, взаємин зі старшим поколінням і усвідомлення того, що культура — це також цінність, яка допомагає зрозуміти інших і себе.

Всеукраїнський конкурс писанок імені Михайла Ковальського, створюючи міжкультурний і міжпоколінний діалог, об'єднує суспільство понад поділами. Цього року журі розглянуло 198 писанок, які на конкурс подало 36 художників. До участі було кваліфіковано 191 роботу.

У 53-му Загальнопольському конкурсі писанок імені Михайла Ковальського перемогли такі майстри:

Техніка «драпанка»:

1. Єва Каспшик-Олещук, Седлиська поблизу Перемишля;
2. Анна Мітшка, Стеблів;
3. Сильвія Чапля, Красностав.

Техніка «батик-шпилька»:

1. Тереза Драпала, Тихи;
2. Кароліна Ковальчик, Воля-Угорська;
3. Йоанна Казьмерчак-Ковальська, Жнін.

Техніка «батик-писачок»:

1. Габріела Крехт, Тарновські Гури;
2. Світлана Делікатна, Хмельницький (Україна);
3. Агнешка Подемська, Познань.

Змішані техніки:

1. Єва Красьневська, Легіоново;
2. Даміан Джазга, Ополе;
3. Ягода Настала, Лодзь

Лідія Святківська

Професор Ростислав Жерелик

— історик-медієвіст, працівник Вроцлавського університету, перший голова Українського історичного товариства в Польщі, довголітній член Об'єднання лемків

**Шановний Ювіляе,
З нагоди 70 ліття
Складаме побажання міцного здоров'я,
Наснаги и сил в подальшій діяльності
на Благо нашої громади!
Жичиме Божого благословління
на многая і благая літа!**

Головна управа Об'єднання лемків
та редакція «Ватри»

Спогад — думка

Над Улючем присів вечір. Зірки висять над селом. Вже не чути ворожнечі, Хоч всі знають як було. Звертаю до неба очі... Вітаю сяйво зірок. Дивлюся на велич ночі У якій батьків садок.	На Дубнику молитви... Прийшов брат, що не був братом І палив наші хати...
Хочу бути між зірками У вірі з їхнім вогнем. З них читати слова мами Теплі, любі, повні тем. Вогонь правди, вогонь світла, Який над селом літав Незбагненим чужим вітром Рідний Улюч цілував.	Спогадами та думками Влітав буду до села. Села тата, рідні, мами... Якого нині нема. Літав буду вечорами Й правди аромат спивав. Буду спілкувавсь з зірками. Їх про минуле питав...
Сумнів розвіяти хочу. Тому питаю всіх вас, Який вітер сіяв злочин? Нині вже сказати час. Хочу бути вашим гостем Над бистрим, рідним Сяном. Там є церква, там є костел. Нас з рідного прогнано...	Я буду вертав частіше. Правди нектар буду пив І вітав вас буду віршем В сніпочку надсянських слів. Праворуч села пагорби... Ліворуч наш батько – Сян. Як предки, я буду гордий. Там могили улючан.
Хочу бути з вами нині І співати про минуле Там в Улюцькій Україні. Може ви того не чули. Вознесіння, наше свято	Думками вертати буду І нагадувати всім, Що люді зробили людям. Жертви, кров, вогонь і дим. Я з молитвою полину Там, де наші предки сплять. Про минуле скажу синам Словом віри. Без проклять. З повагою Василь Шляхтич

Давно тому

Природа будиться по зимовим сні. Яр. Нове життя. Село має свій ритм, ритм природи. По подворці кури та качки водят курята, качата. В загорідках квітне перше квітя, газдове посадили компері, посіяли яри зерна. В загорідках цибуля пуцає цибуки, сходять посіяни ярини а медже нима трава. Коли так позерам на мою загорідку то приходять мі на думку Мама, котри вчили нас дуже річи. Вчили розпознавати рослини котри можна їсти, а котри навет не рушати. Ми дівчора літали зме по селі, їли пупки липи, квітя агацу, квітя габзовини, зберали зме квасницю, їли зелени ябка, грушки, сама не знам што. Пережили зме, ніхто ся не отроїв. Недалеко нашого поля росла понімецька грушка. Вшитки діти што пасли корови юж в липни їх їли и ми тіж. Втовди било то юж високе дерево та найліпшим способом жеби з'їсти таку грушку било найти грубий кий, ним шмарити та ей струтити. Грушка росне до гнеска, глони на осени переходила-м коло ней, хотіла-м скоштувати тих грушок, вернути до смаків дитинства. Грушки били пристали, вкусила-м и била паскудна... Як они втовди нам смакували...

Наше дитинство то 60 роки ХХ столітя. Мама з Няньом родилися и вінчали ищи в Горах. Мама старшого о 14-16 років брата и ми з другим братом – пізни діти. Як то є бити пізном дітином? Для нас чудово, бо знали зме же зме вичекани, люблени, розпещани але и дисципліна тіж била. В нашой хижі руком котра карала били Мама. За Няньови плечи все можна било ся сховати, глядати порятунку. Няньо в зимі розтерали наши здзебеніли руки, а в Мами проста курація: студена вода до миски, вложити руки або ноги и чекати аж верне кружиня крови. З носа цомплі висіли аж по гамбу, та ніхто не нарікав. Важне, же могли зме з'їжджати з гори на санках чи юж пізніше їздити на лижвах (таких прикручених ключиком до черевиків, а там мусіла бити така бляшка вкручена. Нам бляшки вкручали стрик Андрий – глухонімиий брат нашого Няня, яки з нами мешкали и били шевцьом.) Підрастали зме, мали зме свої обовязки. Вільного часу не било за дуже. А як кус можна било то летілося до інших діти. В найближшим сусідстві била-м наймолодша, все стояла-м з боку, бо таких маціцьких ніхто не хотів до забави. А коли їм дакого бракувало, брали мене. Вірте мі або ні, била-м щаслива... гнеска не мам травми з одшмаріня. Втолди світ бив твердий. Травму до гнеска має наш найстарший брат Гнат (81 років), він до штиринадцетого року життя бил єдинаком та мусів рвати листя буряків, яким родиче кормили пацята. Повідат, же тота бурячанка ся му сніє до гнеска ночами. Ми зме тіж зберали бурячанку и не маме травми. Гнат все бив такий порядний, нам ставляний за взір. З нами то ріжні било. Мама казали рвати листки з краю, тоти што юж зопріли, а нам як ся спішило то и з цілого буряка зме рвали. В нас грядки все садили в поли, при хижі не мали зме загорідки. Роботу в поли зачинали словами «Боже допомож». Коли зме

переходили коло когоси хто робив в поли чи загорідці повідали зме «Дай Боже щесьця!» Люде одповідали «Дай Боже и вам».

Як зме вшитко засіяли (Мама сіяли а я певно більше заваджала-м) то лігали до борозди и повідали «Лечи, жеби било што глечи», сідали и повідали «Сісти, жеби било што з'їсти», зверталися и повідали «Звернутися, жеби било што двигнути». Родиче дбали, жеби вшитко поле било засіяне, використовували каждый кавальчик. Коли в грядках чи буряках дашто не посходило, Мама садили в тім місци карпелі. Переважні для звірини, тіж часом варили на молоці до їдла. Кухня нашой Мама била така домашня. Наша основа то молоко, сметана, сир і яйця. Ніхто не нарікав, не било же «не люблю», вшитки вшитко любили. Варили мастило, часом Няньо просили «звар кус замішки на молоці», били тіж пероги, кеселиця, росіл з різанком, та інші страви. Таким «гладишівским спеціалом» котрий часом гостив на нашім столі бив росіл з кроля, з честком, на конец заливаний молоком. Гладишовяне (мої Родиче, стрикове: Андрий и Василь, нонашки) ся ним заїдали, я його не любила-м. Мама вчили мене місити кісто, зачиняти на хліб, варити пероги. Гнеска коли варю пероги часом вертат голос Мама «велика газдиня, сами палуби поварила» (розварила пероги). Іншим разом коли подумам, же треба дашто з'їсти, лем што? Зас чую голос Мама коли ся прошу: «Мамо а што можу зісти?» они жартома одповідали: «Терпугу та витріщ» Николи ся не довідала-м што то є...

Анна Буковска

Мама - Марія Галушка з дівчатом Марисьом (назвико незнане) на примусових роботах в Австрії, рік 1941. Мамі било 21 років, Марисі - 14

Watra w Żdychni, czyli ukraińska tożsamość Łemkowszczyzny

Rozmowa z Oleksandrem Maslejem, byłym przewodniczącym Zjednoczenia Łemków

**W PRL kończył się komunizm...
Co działo się na Łemkowszczyźnie?**

Najważniejsze było to, że można było kupić pole od PGR dzięki zmianom w prawie, bo jeden gość w rządzie dał wolną drogę do prywatyzacji pegeerów. Przyjechał do mnie Petro Czuchta ze Żdychni i mówi: „Oluś, słuchaj, są dwa inne miejsca na Watrę, bo w Bartnym już jej nie będzie...”. Mnie to nie zdziwiło, bo impreza w Bartnym odbywała się bez odpowiedniej infrastruktury, pola i łąki przedstawiały się po jej zakończeniu tak, jak przeszła tędy po uszy załadowana Armia Radziecka... Czuchta dalej gadał tak: „Bartnianie już nie chcą Watry, ale my ją weźmiemy i zrobimy”.

No to dobrze. Pojechałem do Żdychni. Tam Petro pokazał mi pole, gdzie teraz jest Watra. Patrząc: dycha! Drugie miejsce było przy drodze, za daleko od wsi. „Ty znasz dyrektora pegeeru Bażyka? Znasz. Mytro Rydzanycz też go zna...”.

Ale tak naprawdę, to jakby nie Mychajło Doński, to nic by z tego nie wyszło. On miał pieniądze, wyłożył 1200 dolarów, czyli z 90 procent całych kosztów. Dał Petrowi Czuchcie i ten kupił pole, gdzie teraz jest scena. Po tej stronie, gdzie dzisiaj stoi wiata, kupił Stefan Dziamba, a to za potokiem kupił Teofil Dubec, dokładając od siebie 100 dolarów. Razem dało to 7,5 hektara naszej „łemkowskiej tożsamości”.

Dubec potem narzekał, jak i ludzie ze Stowarzyszenia Łemków, że ich oszukaliście...

Nie oszukaliśmy. Tu było nowe rozdanie. Stowarzyszenie ani jednej Watry w Żdychni nie organizowało. Watrę wymyślił Władek Hraban, pierwsza została zorganizowana pod auspicjami „Łemkowyny”, a nie Stowarzyszenia Łemków, następne też ze Stowarzyszeniem nie miało za dużo wspólnego, bo ono powstało w 1989 r.

Słyszałem, że członkowie zarządu Stowarzyszenia Łemków szukali po wsiach miejsca na Watrę. Coś wspólnie z waszymi z późniejszego Zjednoczenia znaleźli, a potem wy jakoby wystrychnęliście ich na dudka...

Nieprawda. Działki w Żdychni kupili tylko i wyłącznie założyciele Zjednoczenia Łemków. Organizacja została sądowo zarejestrowana, uzgodniliśmy z nimi, że przed I zjazdem przepiszą swe działki na ZŁ. I tak się stało. Przed zjazdem w Siarach przepisali je dla ZŁ Stefan Dziamba, Teofil Dubeć, Petro Czuchta, Fecko Gocz i Petro Szafran. Każdy z nich mógł przekazać swą działkę Stowarzyszeniu i nikt by tego nie dał rady zatrzymać, ale ani jeden z nich nawet nie pomyślał o przepisaniu pola Watry na rzecz Stowarzyszenia Łemków – jakaś organizacja z Legnicy miałaby rozdawać karty na Łemkowszczyźnie?! Nie doczekają tego, ale warto wspomnieć, że wtedy między ZŁ a SŁ nie było nazbyt wielkich rozbieżności, wśród członków założycieli był Jarosław (Sławko) Trochanowski, jego żona... To Sławko zaproponował nazwę naszej organizacji.

Jaka była Twoja pozycja między Watrą, Zjednoczeniem i Stowarzyszeniem?

Ciekawa sprawa... W 1989 r. Komitet Organizacyjny na spotkaniu w Gorlicach wybrał mnie na starostę Watry. Już po wyborach Sławko Trochanowski mówi: „On nie może być starostą, bo jest za młody”. A Gocz, totalnie wkurzony, na to: „Demokracja jest demokracją. Po coś rękę za nim podnosił!?”. Innymi słowy to ja otrzymałem carte blanche na wybór miejsca Watry, a nie podróżnicy ze Stowarzyszenia, którzy jeździli-jeździli, ale do Żdychni nie trafili.

I tu jeszcze coś jest ważne: zostałem wybrany na wniosek Petra Szafrana. A to on, Lew Gal, Mychajło Kowalski stali za ideą Zjednoczenia Łemków i strategią zajęcia dobrego miejsca na Łemkowszczyźnie po komunizmie. Gocz i Doński się liczyli, ale to nie oni rozdawali karty, o czym może zbyt dobrze nawet nie wiedzieli.

Szafran „obstawiał”, że Ty będziesz za ukraińską Watrą Łemków, a nie antyukraińską Watrą dalekich od Łemkowszczyzny ludzi z Legnicy?... Może liczyło się dla niego i to, że byłeś grekokatolikiem, jak i on?

Może i tak, ale nie okazywał tego nazbyt wyraźnie. Kandydatów na starostę było czterech. Padło na mnie jako kandydata niezależnego, świeżego, nieumoczonego w sporach starych działaczy. Ja rzeczywiście trzymałem i z jednymi, i z drugimi, bo wtedy to jeszcze siak tak się udawało. Wyborem byłem okropnie zdziwiony, miałem trochę ponad 30 lat. W zebraniu brało udział 40 osób, otrzymałem 32 głosy. Wśród tych 32 głosów znalazł się notabene cały Komitet Organizacyjny poprzedniej Watry. A Komitet nie utożsamiał się ani ze Stowarzyszeniem, ani ze Zjednoczeniem, bo ich jeszcze oficjalnie nie było.

Cerkiew greckokatolicka dla Szafrana była wszystkim, ale nie dla Dońskiego czy Gala... Bogobojny to i ja nie byłem. Cenilem w tej Cerkwi to, że nie kręciła w sprawach narodowych, nie mamila, nie oszukiwała.

Wszystko robiliście pod ukraińskim szyldem?

Żadnych szyldów nie było oprócz jednego: mieć własną ziemię na Łemkowską Watrę na Łemkowszczyźnie. Koniec!

Jak udala Ci się pierwsza Watra w Żduni? Byleś jej starostą.

Nie tak szybko... Gdzieś 2 tygodnie po tym, jak zostałem wybrany na starostę, zadzwonił do mnie Petro Czuchta: «Olu, przyjechało całe Stowarzyszenie, zrobili zebranie i Żdunię zbuntowali! Rozumiesz?! Że to „Łemkowyna” ma mieć ziemię pod Watrę, a nie jakieś Zjednoczenie Łemków...». Jadę do żydńskiej świetlicy, tam jest zabawa. Widzę Kopcę, obydwu Trochanowskich i innych „stowaryszaków”. Oni do mnie, że koniecznie trzeba przepisać ziemię na nich czy „Łemkowynę”. Mówię, że to niemożliwe i słyszę żdunian: „Jak nie przepisziesz, to ci spuszcze łomot”. „Przecież sam tego nie zrobię” – odpowiadam. – „Dlaczego zawołaliście mnie samego? Zawołajcie wszystkich, którzy kupili działki, niech przepiszą”. Do Petra Urbana mówię: „Petre, ja sam siebie na starostę nie wybierałem, ludzie mnie wybrali, lećcie po ludzi... Ja nie mam nic przeciwko”. Urban na to: „No i już go bić nie będą”.

Dużo wisiało na włosku?...

Właśnie wtedy „stowaryszacy” ponieśli strategiczną klęskę: przegrali i Łemkowszczyznę, i Watrę. Prawdę mówiąc, jakby nie Petro Szafran, Lew Gal, Fecko Gocz, Mychajło Doński, Petro Czuchta, Szeftan Dziamba, to mogliśmy przegrać. Dzięki nim Stowarzyszenie Łemków przegrało. Zorganizowałem pierwszą normalną Watrę, a „normalną”, bo niepolityczną. Obeszło się bez napięć. A wcześniej się ważyło, która strona ją zawłaszczy. Impreza miała być dla wszystkich naszych ludzi, a nie dla łemŁemków czy niełemŁemków. Przed pierwszą żydńską Watrą pojechałem nawet do Petra Trochanowskiego. Prosiłem tak: „Petre, chodź z nami”. Całą noc piliśmy palunkę... i się nie zgodził.

Jakie miał argumenty?

Nęcił go nowy naród... Powiedział mi mniej więcej tak: „Będę poetą Łemków takim, jakim dla Ukraińców był Szewczenko...”. Według mnie to bardziej chodziło mu o własne „ja” niż możliwości jego poezji... Trochanowski miał wielkie ja, ale poezję już nie.

Wróćmy do pierwszej żydńskiej Watry...

Wróć do innego momentu z kupnem ziemi. To nic, że byłem starostą, bo nie wiadomo, czy miałbym gdzie starostować, jakby nie Mytro Rydzanycz z Uscia Ruskiego. Pomógł nam bardzo, gdyż działając w jakichś tam organizacjach rolnych,

znał bardzo dobrze Bażyka. I przekonał go, żeby sprzedał paru Łemkom ziemię pegeeru. Rydzanycz był u niego z Dońskim i Piotrem Czuchtą. Ja tylko pojechałem po podpis. I polewałem po transakcji, nie wypijając ani kieliszka, bo byłem kierowcą Czuchty i innych. Narobiłem się nad pierwszą Watrą w Żduni, oj... Zwolniłem się z pracy, bo wiedziałem, że jeśli Watra w nowym miejscu, Watra pod patronatem nowego Komitetu się uda, to Łemkowszczyzny nie utracimy. Pojechałem na Ukrainę, do Słowacji, naściagałem dużo zespołów. Ludzi przyjechało okropnie dużo. Miałem mocne oparcie wicestarostów Petra Czuchty i Szeftana Dziamby. Prowadził Szeftan Ciuryk i Wanio Dziubyna. Udało się nieprawdopodobnie! Żdunianie już nie chcieli mnie bić: „Aleśmy Watrę zrobili...!”. Udało mi się z Petrem Wirchniańskim, bo przygotował gazetkę chociaż jakiś czas przed imprezą. Petro Trochanowski napisał do mnie pismo, że jeśli będę nazywał „Watrę” „Kwartalnikiem Watry”, to zaskarzy mnie do sądu. Ale nie zaskarżył.

I udało mi się z dotacją. Bogumiła Berdychowska z Biura Mniejszości Narodowych MKiSz przeznaczyła na Watrę 40 tysięcy. A my z tych pieniędzy za 35 tys. zbudowaliśmy węzeł sanitarny. Przyszło do rozliczenia, wysłałem wszystkie papiery. W odpowiedzi otrzymałem pismo, że Ministerstwo Kultury przydziela środki na cele kulturalne, a nie inwestycje. Odpisałem bardzo krótko: „Moim zdaniem kultura zaczyna się od kibli”.

Dziękuję za rozmowę.

Rozmawiał Bogdan Huk

Лемки в Архиві ІНП **Част V**

Семан Падла хоче домів – до Ждини

(До історії ватряного поля)

Семан Падла (1895–?) бив ждиняном, який мав землю там, де тепер є Лемківська Ватра. По акції «Висла» мешкав у селі Бжоза, в повіті Стшельце Краенске познаньського воєвідства. Уже в 1948 р. Семан Падла хотівся вернути до своєї хижі в Ждини і на свою власність. Оповідують о тім документи поміщені нижче.

Коли їх читає, то здаєся дивним, же Падла ся не вернув, бо шитко било на добрій дорозі. Навіт горлицкий Уряд безпеки не мав нич проти того, аби той ждинян ся вернув. Але сталося инакше і його родина зістала в Бжозі (потім перенеслася до Стшельце Краенских). Його землю держава передала потім ПГР-ові. Так било до 1991, коли-то 1 жовтня стала власністю Об'єднання лемків. У той спосіб Семан Падла вернувся до Ждини.

(ор)

1948 październik 25, Brzoza – Pismo Semana Padly do prezydenta Rzeczpospolitej Polskiej z prośbą o pozwolenie na powrót do Żduni

В Лігниці на головній бані храму Успіння Пресвятої Богородиці Української Греко-Католицької Церкви встановлено і освячено новий металевий хрест. Хрест було вкрадено і знищено 13 вересня 2025 р. 10 травня 2026 р. хрест був освячений, а 13 травня встановлений на бані.

Лемківський народний календар

Користуючися книжком Василя Баволяка під наголовком «Лемківські приповідки і приказки зо Святковий Великої і околиць» приповідки приготувала для Вас Юстина Клапач.

Як марец з туманами, то літо з холодами.

Сухий марец, планний на ярец.

Як в марци плюха, то в маю посуха.

Як береза зачинат пукати, то і зозуля зачинат кувати.

Як береза ся розвине, а сонце гріє, то ся ярец сіє.

На доброй землі тіж ся терня родит.

Де дrevко рубають, там тріски падають.

Дерево хвалять як родит, а человека, як робит.

Нагинай голузку покаль молода.

Товдиль ягоди зберають, як пристають.

Яка грушка, така і з ньой юшка.

Квіт липовий людям здоровий.

На добрий квіт пчола летит.

Ліс красний шумом, а человек розумом.

Красний квіток довго не стоїт коло дороги.

О родоводі владики Томи Полянського (1860-1869)

Част I

Михав Трохановські

Тома Полянські були премишльським греко-католицьким владиком в роках 1860-1867, першим руснаком на премишльській столиці. Векшист жерел подає, же владика гродилися в 1796 р. (ридше подавани єст рик 1794), в селі Бортне, в горлицьким повіті. З ментрики народження виходит, же владика Тома гродилися 15-го жовтня 1794 р., в селі Прегоніна, сусіднім селі до Бортного. (*Liber Metricae Natorum pagi Przegonina scan 23*) - <https://tinyurl.com/47s76p9f>

Няньо владики, тиж Тома Полянські, жили в роках 1745-1834, стали єгомосьцьом в 1778 р. Були парохом в Прегоніні, в роках 1779-1794. До парохії в Прегоніні ішло втовди тиж село Бодаки. Од року 1793, о. Тома були ривночасно тиж парохом в Бортним, де дотля парохом були о. Петро Борисевич (жили в роках 1746-1792). В 1794 р. тоти села злучено в єдну парохію з осідком в Бортним. Єгомосьць Тома пренеслися з Прегоніні (з початку мешкали в тим селі під ну 17, а по 1785 р. під ну 19) до Бортного, хибаль в 1795 р.

В векшости наших парохій, ментрикальні книги розпочинаються од яри 1784 р., а копії книг взагалі робено лем од 1784 р., зато думав-єм юж, же не буде як найти інформацію з якого села походит рид владики Томи. Недавно смотрив-єм, на стороні ґенетеки, за Полянскима записанима в ментриках найдавніжше, і взрив-єм, же єст *Tomasz Polański* в 1778 р., в Сьляхтові. Ту-єм протрищив, бо дизрив-єм, же сут зосканувани ориґінальні ментрикальні книги шлюбів парохії Сьляхтова од 1768 р. Того не било в сканах премишльського паньствоваго архіву, до котрих і так якаса рука зробила неприступ од 1-го стичня 2024. Тлумачат, же біла слаба якіст сканів і одсилают на сайт szukajwarchiwach. А якіст сканів біла гин ліпша як сляйдів на стороні, до котрой одсилают і скорше мож било дашто найти. Трафялися гин тиж скани ориґіналів ментрикарних книг, котри зачиналися пару років пред 1784 р., але било то лем з пару парохій. Зо Сьляхтови не било.

Понад п'ят років тому, пречитав-єм в книжці Степана Шаха «Між Сяном і Дунайцем», же старолемківські сьвященічи рид Полянских походит зо села Поляни коло Ґрибова. Втішила ня тота інформація, але тиж здивувала, бо якоси ніхто о тим не гадав, не писав. А претіж наши Поляни були селом з невельком кількостьом мешканців. В році 1785 в селі било немало, як на тамти часи, бо 305 душ (вшитки то греко-католики), але в сусіднім Бересті жило втовди 485 греко-католиків і п'ятьох жидів. То до Береста, по смерті єгомосьця Тадея Левицкого (1746-1786) - остатнього парохом лем в Бересті, пренеслися єгомосьць Семан Олесневич (1755-1801), котри були остатнім парохом в Полянах. В Полянах мешкали дотля в хижі ну 31, разом з дякоучительом Ваньом Жеґестовским і його родином. Потим о. С. Олесневич стали першим парохом в Бересті і Полянах. Так постала береска парохія в яку ішли села Берест і Поляни. В інчих селах, сусідніх до Полян, кіль-

кіст греко-католиків в 1785 р. виносила: во Фльорінці - 745, в Брунари - 550, в Сьнініці - 520, в Чирні - 503, в Перунці - 360, в Кам'яні - 410.

Знав-єм од давна, же Полянски були шолтисами в ґрибівских Полянах, аджеж не мав-єм о них дуже інформаций. Зо старих шлідів по Полянских памятав-єм, іщи з маленьства, народню ікону з Полян. Створила єй Маріна Дудзянка Полянська в році 1700. Єст то ікона сьв. Юрія цмокоборця, виконана на дощці, для одпущиня грихів. В Полянах в церкви, єст ікона з 1729 р., створена іщи до старой церкви, збудуваної в тим селі в XVII віці. Тоту ікону до церкви в Полянах дав зробити Афтанас Полянські зо своїом женом Марійом. Єст на ні напис: *Сей образ дал зробити раб Божий Афтанасій Полянській із м.жонков своіов Марійов за спасеніє і отпущеніє гріхов і за преставішія родичов своіх*. Афтанасій міг бити втовди гвастительом шолтиства в Полянах.

Мало єст згадок о реліґійним житю, в давних віках, в селі Поляни. Село в 1637 р., Краківські бискуп прилучили до греко-католицької парохії в Кам'яні. В 1667 р. збудувано в Полянах церкву. А з року 1732 єст інформація, же Євдокія - полянска поповичка біла в Кам'яні нонашком на ксті Насьці, дівки Йоана Прислопского - поповича кам'янского і його жени Маріни.

В 1788 р., в йосифінські кадастральні реєстр занесено, на території пізніжшой Лемківщини, 14 родин Полянских. Найвеще з них мешкало в ґрибівских Полянах, бо аж 6 родин. По дві з тих родин Полянских мешкали втовди в Крільові Рускі і Воловцю, а по єдні родині в Порозніку, Чорним, Жидівским і Должиці. Полянски в Полянах мешкали в тамтим часі в хижих о нумерах: 2 (од 1913 р. Митро Дзьобко), 3, 4 (од 1882 р. Данько Трохановські), 5, 7, 8, 9.

В роках 1828-1939, в премишльській греко-католицькій єпархії, служило 35-тьох єгомосьців Полянских. З них кількох било неженатих, а серед них єден василян. Глядав-єм, в копіях ментрикарних книг села Поляни, Полянских гроджених недовго по 1783 році, котри стали пізніжше єгомосьцями. Штирйох Полянских не било в копіях ментрикарних книг, а в шестьох припадках не било копій книг з конкретних років. Нашов-єм єдного. Можливе, же веще єгомосьців гродилося в Полянах пред роком 1784. Ваньо Полянські (1793-1854), син шолтиса Василя і Анни з Криницьких, гродилися в Полянах ну 4. Були єгомосьцьом во Фельштині (тераз село Скелівка), в старосамбірским повіті. Од 1840 р. були тиж старосільским деканом, а віцедеканом були юж в 1824 р. Їх і Єви з Мишковских гербу Ястребец син, Тома Полянські (1822-1886) - то єгомосьць і доктор теолоґії од 1845 р., в Премишли проповідник катедральни в роках 1846-1856 і професор семінарії в роках 1846-1849, потим: професор ґімназії в Премишли, директор ґімназії в Самборі, Ряшеві, Премишли; посел до Крайового Сейму Галичини і до Райхсрату Австро-Венґер.

Наша повсякденність

Наших дідів і батьків переселили в рамках акції «Вісла» до гміни Громадка (Болеславецький повіт) у 1947 році. Ми нащадки переселенців з Надсяння та Лемківщини. До сьогодні зберігаємо свою культурну окремішність, релігію та мову. Маємо свою світлицю — «домівку», власне місце зустрічей. Дуже добре функціонуємо в місцевій громаді. Після переселення, в нових умовах, наші предки важко працювали, облаштовували свої нові домівки, але ніколи не забували про свою культуру та захоплення. Вони активно організували культурне й релігійне життя. Створювалися аматорські хори, музичні колективи, що плекали звичай та народні традиції. Молодь також активно долучалася до культурного життя — вивчала прекрасні пісні, пізнавала традиції своїх предків, щоб сьогодні їх продовжувати.

Культурне життя нашої громади в нашій гміні тісно пов'язане з релігійним життям. Греко-католицька парафія, до якої належить наша спільнота, існує з 1957 року. Раніше римо-католицький священник Стефан Кукельчинський служив літургії на греко-католицькі свята, дозволяючи вірянам співати «по-своєму». Пізніше, аж до будівництва церкви Покрови Пресвятої Богородиці в Патоці у 2010 році, представники обох обрядів — римо- і греко-католицького — спільно користувалися костелом у Модлі.

В історії парафії записані імена священників, таких як: Володимир Гайдукевич, Зенон Злочовський, Іван Мартиняк (нині архієпископ, митрополит-емерит перемисько-варшавський УГКЦ), Станіслав Тарапачкий, Марко Сосницький, Богдан Огородник, Мирослав Драпала, Богдан Гарасим (ініціатор будівництва церкви в Патоці). Нині парохом є отець Павло Березка.

Серед осіб, які особливо дбали про збереження культури й традицій нашої спільноти, на особливу увагу заслуговують:

Петро Гойняк — місцевий дяк у церкві, організатор і диригент церковного хору, засновник народної капели, що грала на лемківських весіллях та «вечірках», учасник Лемківського ансамблю пісні і танцю «Кичера» в Лігниці.

Михайло Олесневич — місцевий поет, автор багатьох віршів і книжок. З ранніх років тісно пов'язаний із лемківською культурою. Член фольклорного ансамблю при Гмінному центрі культури в Громадці та ансамблю «Кичера» в Лігниці. Лауреат, зокрема, премії ім. Оскара Кольберга, автор поетичних збірок «Спогади, намальовані віршем» «Усе, що живе», «Доля лемка» лемківською говіркою.

Текля і Йосиф Павлице — активні організатори культурного життя, засновники й члени Об'єднання Українців у Польщі — гуртка в Громадці, організатори щорічних Маланок.

Тереза Вархолик — багаторічна голова Об'єднання Українців у Польщі — гуртка в Громадці, яка ставила за мету плекання традицій і національної ідентичності.

Ерик Ціммерманн — автор численних картин із зображеннями церков.

Генрик Демай — сучасний місцевий митець,

засновник музичних гуртів «Amator», пізніше «Aksel», а нині «Demaј». Своєю музикою і співом прикрашає всі культурні заходи громади.

Як уже згадувалося, культурне життя розвивається навколо церковних свят, а також заходів, організованих нашою спільнотою. На всіх урочистостях звучать українські, в тому числі лемківські пісні. Під час Різдва наші домівки відвідують колядники з колядами й побажаннями. Великою популярністю користується Маланка.

Гра і спів гурту «Demaј» приваблює багатьох поціновувачів доброї музики та чудової атмосфери. У перервах лунають спільні співи під акомпанемент акордеонів і гітар, які приносять учасники. Усе відбувається в залі Гмінного центру культури та бібліотеки в Громадці. Завжди свято, весело, і шкода, що ранок настає так швидко.

Українські та лемківські традиції підтримуються також через зустрічі «Спільне колядування — Щедрий вечір», літературні вечори з читанням творів Тараса Шевченка, урочисті святкування празника Покрови Пресвятої Богородиці (1 жовтня), а також зустрічі з митцями й колективами, що популяризують українську та лемківську культуру. Художні програми готує Петро Мірецький — активний діяч культури.

Важливе місце займає писання писанок за допомогою пера або шпильки з гарячим воском. Кожен намагається створити найгарніші орнаменти. У великодніх кошиках можна побачити справжні різнобарвні красоти.

Знаковими подіями були «Вечори української культури» та родинний фестиваль «Ватра» в Патоці, які популяризували красу української й лемківської культури. Щорічним акцентом є також участь у «Вечері багатьох культур», організованій Гмінним центром культури.

Останніми роками наша спільнота активно бере участь у прийомі дітей і молоді з України в рамках проекту «Польща–Схід». Завдяки залученню вїта гміни Громадка Дарія Павлішого (вже покійного) діти з Тернополя, Луганська, Донецька та Запоріжжя проводили частину канікул у нашій гміні. Разом ми відвідували пам'ятки регіону, а вечорами біля вогнища звучали українські мелодії. Учні з України презентували свою культуру, традиційні костюми, спів і танець під час виступів у церкві в Патоці, на фестивалі «Світ під Кичерою», на ярмарках і місцевих святах.

Однією з останніх подій був Етнофестиваль співу і смаку «Етно переплітає...», який відбувся 25 квітня. Його темою була лемківська культура. Під час фестивалю відбулася виставка народних костюмів і живопису, а також можна було скуштувати традиційні лемківські страви — кеселицю, гомілки та фучки.

У нашій гміні ми живемо в багатокультурному суспільстві. Ми любимо й бережемо своє, але також поважаємо інші культури. Інший — не означає чужий; інший може означати цікавий, вартий дружби й зацікавлення.

Ірина Рибенська

1

2

3

4

5

6

7

1. Стрій з колекції Ірини Рибенської, горсет вишивала Марія Рибенська - Нова Вес
2. А и „Ватру” можна било найти...
3. Стрій з колекції Ірини Рибенської, належав Антоніні Урді
- 4-5. Лемківський світ можна найти в вишиваних рушниках, книжках, цедечках
6. Праці Ерика Ціммермана
7. А хто гнеска знає прясти?

**«За кумовом хижом ярець колосатий,
наш кумонько гардий, бо не баюсатий»**

Так колись співали на кстинах. А хто найшов час 14 березня, тот в Антоничівці мігся погостити і потішити. Всядиль било чути дїтячий смїх, радїст і спів. То члени ансамблю «Лемківський Перстеник» вказали дійство «Лемківські кстини».

Знає, як то колись било на Лемківщині. Коли двоє люди собі присїгало в церкві, то по весїлю вшитки чекали жеби молода невіста до рока вродила дїтину, а найліпше сина. А як вродила дівчатко то тіж ся тішили. Коли в хижі било двоє-треє діти, тішилася родина. А часом діти сипалися як горох з роздертого міха. Ту юж родиче ся старали, бо треба било тоти дїточкі викормити та виховати. На кстини просили дуже кумів. На других хресних просили тих, котри в ден хрестин перши ишли дорогом. Хоць николи не брали в куми жени грубой (вагітної), бо ся дїтина не буде добрі ховати. Дїтина кликала хресну і хресного «нанашками». Коли хресна брала дїтину до церкви повідала «Беру зле, принесу добре - на знак щесця». А знає, же коли вертали з дїтином з хрещеня то хресна тягла за мотуз од дзвона, жеби хресня мало голос як дзвін?

Анна Буковска

Христос Воскрес в Біличной

Раз до рока в лемківскім селі Білична оживляє Церква – коли-то чути дзвінкий спів: «Христос Воскрес!» По виселіню лемків в 1947 р. з цілого села остав лем храм. Акція «Вісла» знищила структуру той землі, яку від віків заселяли лемки. Лишилися Церкви без вірних, Білична є того прикладом. Церкви пригадуют хто гев жив, якої віри били люде.

Традицію одправи богослужинь в Світлий понеділок розпочав покійний о. Яків Мадзелян, жеби било чути молитви лемків, котри повернулися на Рідну Землю. Традиція є плекана, люде охочо верут участ в Святій Літургії в радісний час великодних свят.

В тим році літургію відслужив о. Ярослав Чухта, зібралося гідні вірних. Спільна молитва тішит, бо в такий спосіб пам'ятаме на наших предків-біличнян. По молитві бив тіж час на бесіду і спільну гостину. Під час гостини найвекшу радіст мали діти, на довгих киях пекли кобасу. Дякуеме вшитким котри приїхали з нашої Лемковини до Біличной. І не забудте на ню - пам'ятайте о Церкві та хоцки раз до рока заїхайте і помольтеся.

Єва Святківска

Володимир Лозінський: актор, жовнір, в'язень

Роль у фільмі «Znachog» 1937 року принесла Володимир Лозінському славу нового кінноромантичного героя. Проте його акторську кар'єру, що стрімко розвивалася, жорстко перервала війна. Якою була його подальша доля?

Володимир Лозінський дебютував на великому екрані у 1937 році й протягом наступних двох років знявся загалом у шести фільмах. Вродливий і спортивний лемко родом із Криниці здобув популярність передусім у драматичних ролях, що принесло йому репутацію «професійного плакси». Під час війни він зазнав жорстоких випробувань з боку двох режимів — нацистського і сталінського, а спроба повернутися на батьківщину після виходу з радянського полону завершилася для нього невдачею.

Володимир Логаза народився 26 вересня 1911 року в Криниці (нині Криниця-Здруй) у лемківській родині як син Діонізія Логази та Катерини з Громосяків. 1 жовтня 1911 року його охрестили в греко-католицькій церкві Святих Апостолів Петра і Павла в Криниці. Батько актора у 1912–1925 роках працював у Криниці секретарем Гмінної ради. Під час Першої світової війни він служив в австрійській армії, що коштувало йому серйозних проблем зі здоров'ям. Мати Володимира була сестрою відомого лемківського діяча Гарасима Громосяка. З метрики хрещення митця також відомі імена його дідусів і бабусь: з боку батька — Євген Логаза і Барбара з Гальковичів, з боку матері — Миколай Громосяк і Пелагія з Петришаків. Усі ці прізвища згадуються в списках лемківського населення повіту Новий Сонч.

Діонізії Логаза помер у 1925 році. Протягом наступних кількох років, поки Катерина Логаза вдруге не вийшла заміж, Володимир допомагав їй доглядати за п'ятьма молодшими братами і сестрами. Великою підтримкою для вдови та дітей був також Гарасим Громосяк. Особливо Мирослав (Славко) Логаза перебував під сильним впливом брата матері, з яким під час Другої світової війни разом діяв у лавах Союзу збройної боротьби в Криниці. Невелика різниця у віці між Володимиром і Славком спричинила те, що вони протягом багатьох років були дуже близькі. Славко навіть супроводжував брата на знімальних майданчиках як освітлювач (towarzyszyl bratu na planach filmowych w charakterze oświetleniowca).

У домі Гарасима Громосяка понад двадцять років мешкав найвідоміший лемківський представник приміти-

візму в мистецтві — Епіфаній Дровняк, відомий як Никифор Криницький. Цілком імовірно, що Володимир і його брати та сестри мали нагоду познайомитися з талановитим художником під час родинних відвідин.

Згідно з власноруч написаною автобіографією від 19 травня 1958 року, Володимир Логаза закінчив гімназію в Новому Сончі, хоча в довоєнних інтерв'ю стверджував, що навчався в гімназії у Станіславі. Ймовірно, перші роки освіти він провів саме в станіславській школі, але атестат зрілості отримав у 1929 році вже в навчальному закладі Нового Сонча. З ранніх років він був завзятим спортсменом, і, як і личить мешканцеві гір, найбільше захоплювався лижним спортом. Серед іншого, він виграв загальнопольські юніорські змагання з лижного спорту, ймовірно представляючи клуб «Strzelec – Raz, Dwa, Trzy» зі Станіслава на трампліні у Ворохті (Ванда Каліновська писала про нього на сторінках журналу «Kino», що він здобув «чемпіонство в “Strzelcu”»). Навіть уже будучи актором, щороку під час різдвяних свят він приїжджав до Закопаного, щоб займатися улюбленим видом спорту. Охоче грав також у теніс, а 16 жовтня 1938 року взяв участь у футбольному матчі між акторами та журналістами.

Після складання іспиту на атестат зрілості Володимир виїхав на Помор'я, де в 1929–1932 роках працював моряком торговельного флоту. З 18 липня до 2 серпня 1931 року він брав участь у першому перетині Північного полярного кола польською туристичною групою на трансатлантичному лайнері SS «Polonia». Проте невдовзі він усвідомив, що його справжнім покликанням є акторська кар'єра.

Володимир
Логаза-Лозінський
30 роки ХХ століття

Після відмови від роботи моряка Логаза залишився біля моря, але вже в зовсім іншій ролі, ближчій до його мистецьких зацікавлень. 17 липня 1932 року він розпочав роботу в кінотеатрі «Czarodziejka» в Гдині як художник-декоратор, де вперше зіткнувся з великим світом театру й кіно. Працював там до 4 лютого 1933 року, після чого звільнився, щоб пройти військову службу. Роботодавці з жалем прощалися з Логазом, адже він виявляв багато ініціативи та був людиною «сильною і працьовитою». Однак робота з декораціями не задовольняла амбіцій молодого чоловіка. Він із задрістю дивився на акторів на сцені, мріючи одного дня піти їхнім шляхом.

Народження героя-коханця

Після завершення військової служби Володимир вирішив поборотися за свою мрію. Уже 21 жовтня 1933 року він дебютував в епізодичній ролі на сцені Театру 8:30 у виставі «Yacht miłości» режисера Вітольда Здзитовецького. Авторами сценарію були Юліан Кшевінський і Леопольд Бродзінський — останній протягом наступних років залишався близьким другом Логази. У серпні 1935 року він асистував режисерові Александрові Ловичу на зйомках фільму «Mały magużarz», про що повідомляла лодзька газета «Echo». Уже тоді він узяв сценічний псевдонім «Володимир Лозінський», оскільки, як пояснював в інтерв'ю для журналу «Kino», прізвище Логаза звучало як псевдонім. У подальшому розвитку кар'єри йому допомогла акторка Марія Маліцька, з якою він познайомився кількома роками раніше на кораблі під час однієї з подорожей. У 1936 році вона запросила його до свого театру — спочатку як секретаря, а згодом, помітивши його артистичні здібності, і як актора.

Після складання екстерном акторського іспиту в Державному інституті театрального мистецтва у Варшаві 17 квітня 1937 року Лозінський виступив у Театрі Маліцької в ролі журналіста Джима Картера у виставі «Mała Kitty i wielka polityka» режисера Збігнева Савана. Тоді його ім'я вперше офіційно з'явилося на театральних афішах.

1 червня 1938 року він зіграв у комедії «W perfumerii» роль Рудольфа Кадара. Хоча рецензентка газети «Czas» зазначила, що «роль була замало індивідуалізованою», вона водночас підкреслила, що актор «виконав її винахідливо і впевнено». Останньою відомою виставою, у якій він грав у Марії Маліцької, була «Odrobina miłości». Після успішної прем'єри у Варшаві наприкінці 1938 року трупа вирушила з гастролями по Польщі та була тепло прийнята публікою. Лозінський не лише грав у театрі, а й уважно стежив за розвитком цього виду мистецтва. У 1937–1938 роках він був редактором ілюстрованого мистецького тижневика «X Muza», де публікувалися, зокрема, театральні рецензії та найсвіжіші новини зі світу сцени.

Володимир Логаза-Лозінський з братом Мирославом в Криниці

Акторський талант Лозінського в поєднанні з привабливою зовнішністю невдовзі привернули до нього увагу кінематографа. Оразу після театрального дебюту він потрапив на знімальний майданчик фільму «Знахар» режисера Міхала Вашинського.

Де він зіграв Василя, сина мірошника Прокопа. Акторську гру Володимира дуже високо оцінили критики. «Wiadomości Filmowe» назвали його «видатним дебютантом» і пророкували йому ролі на кшталт головного героя Янка-музиканта. Звістка про нове обличчя в кіно дуже швидко поширилася серед режисерів, і ще під час роботи над «Знахарем» Лозінського запросили до фільму Юзефа Лейтеса «Дівчата з Новоліпок». Прем'єра «Знахаря» відбулася 16 вересня 1937 року, а вже через місяць на екрани вийшли «Дівчата з Новоліпок».

У період своєї кінокар'єри Володимир Лозінський був пов'язаний із дівчиною на ім'я Кристина. Пара навіть планувала одружитися, однак, імовірно, батьки дівчини не дали на це згоди, вважаючи актора негідним її руки. Невдачі в особистому житті він компенсував успіхами в мистецькій сфері. До 1939 року Лозінський знявся загалом у шести фільмах. Після «Знахаря» і «Дівчат з Новоліпок» він зіграв у продовженні «Знахаря» — «Професор Вільчур», а також у фільмах «Gehenna», «Druga młodość» і «Czarne diamenty». Він мав також зіграти роль Касвіна — зіпсованого жіночою увагою гульвіси — у фільмі «Kobieta bez skazy», але ця стрічка так і не вийшла на екрани. «Гарна статура, щирість і природність інтерпретації ставлять його в ряд провідних амантів польського кіно», — писали про його гру в «Gehenna» «Wiadomości Filmowe». Епізодичну роль Лозінського в «Професорі Вільчурі» високо оцінила журналістка Ванда Каліновська, зазначивши, що він «продемонстрував велику драматичну експресію, свободу і такі широко дивлячі очі, що ми мусимо повірити в його відданість “Професорові Вільчурі”».

Водночас актор не відмовлявся від театральної діяльності. Після успіхів у театрі Марії Маліцької він отримав роботу у варшавському Камерному театрі, де зіграв у фарсі «Dom wariatów» у постановці Еміля Хаберського. Прем'єра вистави відбулася 31 грудня 1938 року, а партнеркою Лозінського була молода акторка Ганна Карвовська, з якою він уже мав нагоду познайомитися на знімальному майданчику «Dziewcząt z Nowolipiek». Однак стрімко розвиваючися кар'єру кіно- і театрального аманта з Криниці перервала Друга світова війна.

Варшава, Криниця, Аушвіц

Коли 1 вересня 1939 року німецькі війська вторглися на територію Польщі, Володимир Лозінський перебував у Варшаві, де мешкав на вулиці Добра, 22. Як підпоручник польської армії він активно брав участь в обороні столиці, під час якої був тяжко поранений у ногу. Через кілька місяців він вирішив залишити Варшаву і вирушити до рідного міста. У подорожі його супроводжувала наречена Ольга Курейівна, з якою 18 лютого 1940 року в Криниці він одружився. Дружина Лозінського походила з Кракова, була на три роки молодшою за нього і, як і він, сповідувала греко-католицьку віру. Із документів, що збереглися в архіві онуки актора Наталії Лагози, випливає, що в 1940–1943 роках він мешкав у криницьких віллах «Weronika» і «Petrysanka». Невдовзі після прибуття до Криниці він влаштувався на роботу в сільсько-господарську кооперативу, де швидко піднявся до посади директора.

Тим часом брат Лозінського Мирослав Логаза разом із Гарасимом Громосяком діяли в криницькому Союзі збройної боротьби. Вони виступали проти спроб інкорпорації лемків українцями, прагнучи зберегти мовну та культурну самобутність своєї етнічної групи. 20 січня 1940 року їх заарештували німці після доносу польського агента гестапо з Мушини. Внаслідок цього вони потрапили до краківської в'язниці на Монтелюпіх, де зазнали жорстоких катувань. Попри численні зусилля родини, звільнити їх не вдалося. Славко та його дядька розстріляли у рові австрійського форту на Кшеславицьких пагорбах під Краковом на межі квітня і травня 1940 року, а їхні тіла були ідентифіковані лише на початку 1946 року. У 2009 році Северин А. Віслоцький, онук Гарасима Громосяка, який супроводжував свою матір Ольгу під час ідентифікації тіл, згадував: «У моїй наляканій пам'яті закарбувалися однозначні сліди того, що перед розстрілом їм заткнули роти гіпсом, а руки зв'язали ззаду колючим дротом».

Хоча Володимир Лозінський пережив війну, він зазнав під час неї багатьох драматичних випробувань. На території керованої ним сільськогосподарської кооперативи друкувалися матеріали української підпільної організації, які випадково потрапили до рук німців. Найімовірніше, Володимир був залучений

до її діяльності, однак характер організації та обставини його участі залишаються невідомими. Восени 1942 року Лозінського заарештували разом із 24 колегами гестапівці та ув'язнили в тюрмі в Тарнові. Звідти 28 січня 1943 року його перевезли до концтабору Аушвіц-Біркенау, де він отримав табірний номер 95860. У табірних документах він фігурував під двома іменами: Володимир Логаза та Володимир Захара, а в графі «професія» було зазначено...«вчитель», що дозволяє припустити, що він користувався фальшивими документами.

Брат митця Євгеній Логаза у своїх спогадах, опублікованих у 1996 році, писав, що в таборі Володимир піддавався медичним експериментам. Одним із них було введення бензину в лімфатичний вузол під пахвою, щоб приректи його на повільну й болісну смерть. На щастя, інший табірний лікар впізнав у ньому доведеного актора і негайно провів операцію з видалення отрути з організму, а згодом допоміг Лозінському вибратися з табору. Проте на тілі актора залишився потворний шрам, і ще тривалий час після звільнення він тяжко хворів (таємно від гестапо його лікував лікар із Криниці Савчук). Ця інформація видається правдоподібною, адже 26 березня 1943 року його зафіксували у хірургічному відділенні табірної шпиталю, а вже 6 квітня його доволі раптово звільнили з Аушвіца.

У пазурах SS-Galizien

Ціною свободи для Володимира Лозінського стало щоденне відмічання в гестапо. Німці хотіли, щоб він став їхнім агентом і доносив на колег, які діяли в підпіллі, але Володимир категорично відмовився. Зрештою, таємно від нацистів він виїхав разом із дружиною та тещею до Львова, де продовжив підпільну діяльність. Проте гестапо дізналося про його втечу і наказало повернутися до Криниці, звідки його, ймовірно, знову відправили б до концтабору. Щоб урятувати життя, Лозінський приєднався до сформованої у вересні 1943 року української 14-ї гренадерської дивізії Ваффен-СС, відомої як SS-Galizien або SS «Галичина». Під ім'ям «Володимир Логаза» він став бунчужним (козацький термін для хорунжого) у 7-й роті поручника Мирослава Малецького в 30-му полку Фрідріха Дерна. Слід однозначно виключити, що Лозінський поділяв нацистську ідеологію; також немає доказів його участі у злочинах проти цивільного населення. Він мав молодшу дружину і прагнув вижити, розуміючи, що вдруге не покине Аушвіц живим.

Малецький згадував його як чесного, доброзичливого і шанованого вояка, який завжди дбав про інших. Orest Слупчинський запам'ятав промову Лозінського до підлеглих: «Не дивіться на мене, ніби я якийсь лемко. Я все знаю і все бачу. Тут як у великій родині: поручник Малецький — ваш батько, а я — ваша мати» [переклад Г. Ітодзава]. Під час служби в SS-Galizien

Лозінський не раз опинявся на межі смерті. В одному із сіл солдати познайомилися з гарною дівчиною, яка запросила їх до себе. Раптом один із них помітив підозрілий дріт біля дверей. Дівчина виявилася радянською агенткою, яка хотіла заманити ворогів до замінованого будинку. Завдяки пильності Лозінського, який викликав саперів, підрозділ уникну в загибелі.

Володимир Логаза перебував у складі SS-Galizien менш ніж рік. 13 липня 1944 року під Бродами відбулося зіткнення між Червоною армією та німецькими військами. Після прориву оборони радянськими силами 30-й полк спробував контратаку, але був майже повністю знищений. 22 липня 1944 року бої завершилися повною поразкою дивізії. Близько 7300 українських солдатів вважалися зниклими безвісти — загиблими або полоненими. Логаза-Лозінський разом із невеликою групою бійців сховався в хаті, яка потрапила під обстріл. Вижили лише він і один австрієць. Червоноармійці хотіли розстріляти обох, але вбили лише австрійця. Володимир, розуміючи, що втрачати нічого, крикнув: «Не стріляйте!» — і вижив, приєднавшись до тисяч полонених.

Тим часом його дружина Ольга, втративши з ним зв'язок, виступала у 1943–1944 роках як балерина у львівському театрі. Влітку 1944 року її заарештували німці і відправили на примусові роботи до Любека, де вона провела кілька років. 21 липня 1949 року вона народила сина Володимира, названого на честь чоловіка, якого більше ніколи не побачила. У грудні 1951 року вона емігрувала з сином до Нью-Йорка.

Життя в таборі

Після кількох місяців поневірянь у полоні на початку 1945 року Володимир Логаза потрапив до табору №20 НКВС у Сталіногорську. Через стан здоров'я він не працював фізично, але наглядав за роботою інших у вугільній шахті та допомагав у табірній кухні. Часто віддавав свою пайку хліба іншим в'язням. У листопаді 1945 року частину польських в'язнів амністували, але він залишився в таборі. У найгірший період важив лише 32 кг. Одного разу, коли він знепритомнів, охоронці визнали його мертвим і віднесли до моргу. Його брат згадував: Лікар, який оглядав тіло, знав Володимира і вирішив перевірити пульс — він бився. Коли той прийшов до тями, лікар таємно виніс його до себе додому.

Лікар не міг довго переховувати в'язня у себе вдома, тому незабаром Логаза повернувся до радянського табору. Попри драматичні умови життя, колишній актор у Сталіногорську зав'язав романтичні стосунки з полячкою, молодшою від нього на 13 років, яка завагітніла від нього і народила сина. Проте Логаза не мав можливості побачити дитину, адже 5 червня 1946 року його вивезли до табору в Рязані. Після чоти-

риденної подорожі він прибув на місце і перебував там до 8 липня 1947 року. Того дня його перевели до Шиботова — підтабору в Боровичах, де він фігурував під ім'ям Володимира Денисовича Лагози.

Під час етапування до нового місця ув'язнення Володимир Лозінський познайомився з Олександром Курдибюком-Карпатським — колишнім солдатом Білої армії, який до війни був співаком і заступником директора Познанської опери. Завдяки його підтримці актора знову не залучали до найважчих робіт. Як згадувала Станіслава Скронська-Кумор, колишній кінозірка мав організаторський талант, і саме завдяки йому в таборі було створено хор (із Карпатським як диригентом), який для розрядки емоцій навіть вплатив у пісні нецензурні слова. Під час перебування в Шиботові Лозінський часто симулював різні хвороби, а також ділився з медсестрами і співв'язнями спогадами про довоєнний кінематограф. Навіть у таборі він мав своїх прихильників. На початку травня 1948 року він залишив автограф на листівці колишньої львівської акторки Юлії Козів.

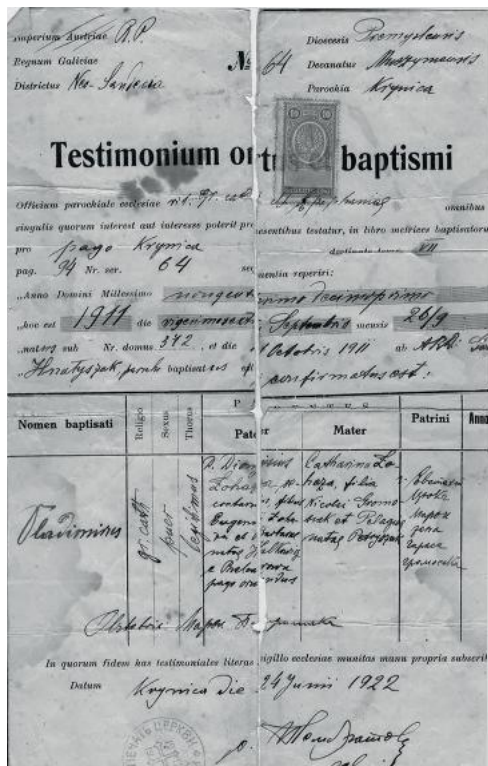
У середині квітня 1948 року Лозінському та ще сімом ув'язненим висунули обвинувачення у нібито антирадянській діяльності, а 15 травня 1948 року їх перевели до слідчого ізолятора в Боровичах. Усі отримали вирок — шість років заслання та обов'язок щомісячно відмічатися в НКВС. Згодом актора разом з іншими відправили до центральної в'язниці в Іркутську, де його направили працювати на цегельню біля Ангари. Згідно з табірними документами це сталося 5 червня 1948 року, хоча за спогадами співв'язнів до Іркутська вони дісталися лише наприкінці серпня, пройшовши перед тим через тюрми в Ленінграді, Кірові, Свердловську та Новосибірську.

Невдовзі Володимир став майстром формування і сушіння цегли. У 1956–1957 роках, уже після відбуття покарання, він навіть обіймав посаду начальника відділу. Був членом профспілки та заводського комітету, неодноразово отримував відзнаки від обласного управління промисловості будівельних матеріалів і користувався «авторитетом і повагою серед робітників». Незалежно від того, чи виступав він на сцені довоєнної Варшави, чи працював у радянському таборі, кожну справу виконував максимально сумлінно.

Під час перебування в Іркутську Логаза-Лозінський познайомився з вдовою Євгенією Турановою (з дому Козаків), молодшою від нього на десять років, колись відомою кравчиною, яку заслали через підозріло великий достаток. 30 травня 1950 року, попри відсутність розлучення з першою дружиною, вони одружилися, а згодом народився їхній син Мирослав. У 1952 році з'явилися на світ ще двоє синів-близнюків — Петро і Павло. Лозінський також усиновив сина дружини від попереднього шлюбу — Олександра (Олеся), народженого 1943 року. Влітку 1953 року він після багатьох

Володимир в ролі Василька в фільмі „Знахор” 1936р

Запис в метричальних книгах

років розлуки зустрівся з матір'ю Катериною, яка два місяці добиралася до нього потягом до Іркутська. Там він показав їй своє життя і роботу. Після смерті Сталіна та приходу до влади Микити Хрущова умови життя його родини значно покращилися. Завдяки працьовитості й людяності Логази навіть радянські солдати почали ставитися до нього з повагою. Колишні наглядачі приходили до його дому і просили навчити їхніх дітей гарних манер. Навіть у табірних умовах він прагнув зберігати культуру — не маючи справжнього посуду, вирізав «тарілки» з паперу і лише тоді клав на них їжу.

Його товариші по нещастю згадували, що він «умів грати свою роль у фільмі життя» і ніколи не втрачав надії.

Спроба повернення на батьківщину

Через проблеми зі здоров'ям одного з синів наприкінці 1957 року родина залишила Іркутськ. Спочатку вони мешкали у Львові, а навесні 1958 року оселилися в Калуші. У травні 1958 року Лозінський почав клопотатися про репатріацію до Польщі. Він отримав документи, що підтверджували його польське громадянство, і навіть закінчив заочно Інститут іноземних мов, плануючи працювати перекладачем у польському посольстві.

На початку 1959 року йому повідомили, що його заяву відхилено — нібито через недостатнє знання польської мови, хоча до війни його хвалили за бездоганну дикцію. За словами брата, йому навіть допомагали колишні наглядачі, оформлюючи фальшиві документи про службу в Червоній армії. Інші джерела стверджують, що він навіть побував у Варшаві, але повернувся, бо не міг перевезти родину.

Так чи інакше, здійснити мрію про повернення на батьківщину йому не вдалося.

Розчарований, він почав думати про еміграцію до Канади, де жив його брат. Але не встиг. Роки, проведені в таборах, зруйнували його здоров'я. Колишній красень передчасно постарів, проте зберіг творчу душу — грав на скрипці та писав вірші.

Володимир Лозінський помер 2 травня 1959 року в Калуші від серцевого нападу і був похований на місцевому цвинтарі.

У 2000 році до посольства України в Польщі звернулася 76-річна жінка, яка народила від нього сина в Сталіногорську. Вона шукала його родину, але контакт так і не був встановлений. Особа цього сина та його матері досі залишається невідомою.

Марк Телер

Інфо за лем часом

22.11.2025

Горлиці. В Центрі Культури ім. Богдана Ігора Антонича мала місце чергова стріча з циклю «Стрічи з Лемківщином», реалізованого через Об'єднання лемків. Подія була присвячена нашій духовній і культурній спадщині, а головним тематом були Східни Католицки Церкви, їх історія і місце в духовній культурі лемків.

Під час стрічи представлено медже іншима значиня візантійської традиції в католицкій церкві — найчисельнішої і найбарже розповсюдженої традиції всхідного християнства, коріня котрої сягают древнього Константинополя. Богата літургійна і теологічна спадщина, котра пережила віки, дальше жие в серцях вірних по цілим світі і є важливом частином нашой лемківской тотожности. Прелегентом бив Григорій Троханівський - голова ОЛ.

29.11.2025

Заменіце. Зорганізувано «Вечір з Лемківском Культуром». В парафіяльному домі виступили прелегенти: Д. Хорощак, С. Косовський та др М. Пецух, яки представили свої опрацювання пов'язани з визначнима лемками, постаю Амроза Ковача та виселенням в УРСР в 1946 р. Медже прелекціями можна було почути твори солістів і лемківського ансамблю „Квіточок”, який діє при Музичній школі в Лігніці. Учасники стрічи брали участ в майстер-класах зі співу старих, призабитих пісень. Майстер-класи проводив Андрій Перегрим.

3.12.2025

Лігніця. Помер Адам Вев'юрка, діяч ОЛ, довголітній заступник Голови ОЛ на західних землях Польщи, учитель в 4 українским Загальноосвітнім Ліцею в Лігніці. Похорон мав місце 6 грудня на прицерковним цмонте-ри в Лігніці.

Лемківський ансамбль «Квіточок», який діє при Музичній школі в Лігніці.

24 «Велия народів»

14.12.2025.

Лігниця. Лігницький центр культури організував 24 «Велию народів» за участі Президента міста Мацея Купая. ОЛ презентувала Ксеня Довгань-Доманска з дітьми місцевого гуртка.

2.01.2026

Пряшів (Словаччина). На запрошення владыки Йони Максима – митрополита Словацкой Греко-Католицкой Церкви, хор «Благовіст» з греко-католицкой парафії з Криниць взяв участ в концерті коляд в соборі св. Івана Хрестителя в Пряшові.

10.01.2026

Новиця. В Фундації «Новиця» гостила з концертом солістка Львівской національной філармонії ім. М. Скорика, бандуристка Оксана Савіцька. Бандура і ей срібни струни у володінні Оксани Савіцькой прозвучала як символ сили, пам'яті й духовной незламности українской культури.

15.01.2026

Україна. На 91 році життя помер Степан Криницький, роджений в Криниць. Лікар, педагог, науковец, лемківський громадський діяч. Бив головою товариства «Лемківщина» на Прикарпатті, а до останніх днів життя — активним учасником хоровой капели «Сурма».

25.01.2026

Горлиці. Парафіяльна коляда в Горлицях на Сийоні. На початку виступили діти і молодь з ансамблів «Ручай» і «Лемківський Перстеник», а також молодь парафії. Колядували, грали виставу і показували Вертеп. Виступи підготували Вікторія Гойсак і Мірко Богонь.

06.02.2026

Лігниця. В Музей міді в Лігниці отворено унікальну виставку «Никифор. Феномен самородного таланту». Виставлено аж 50 творів єдного з найвидатніших лемківських митців наївного мистецтва — Епіфанія Дровняка. Більшість з них походит з міжвоєнного часу, який вважаю найкращим в Дровнякой творчости. Представлени роботи походят з колекції Роберта Довганя, а експозицію доповнили архівни фотографії зі збірок Павла Карлика і Анни Броди-Карлик, які дозволяють позріти в життя і внутрішній світ митця. Особливой атмосфери додав концерт вокальной групи Лемківського ансамблю пісні і танцю «Кичера».

11.02.2026

Бостон. Яків Прибитень – лемко з Зеленой Гори, стане асистентом у Бостонским симфонічним оркестрі. Яків Прибитень, як і Іран Чжао, зачне роботу в Бостоні з сезони 2026/2027 — його контракт буде тирвати два роки. Він дебютуватиме з Бостонским симфонічним оркестром у Тенглвуді у 2027 році. Асистентів виберано спомежде кандидатів з цілого світа.

Лігниця. Отвертя виставку про Епіфанія Дровняка.

15.03.2026

Горлиці. Своє засідання провела Головна управа ОЛ. Омовлено приготування до Кермешу в Вільхівці і 44 Лемківської Ватри в Ждині.

15.03.2026

Горлиці. В Центрі культури ім. Б. І. Антонича в рамках циклу «Стрічі з Лемківщиною» ансамбль «Лемківський перстеник» презентував давні звичаї в формі дійства під наголовком «Кстини на Лемківщині».

8.04.2026

Вроцлав. На запрошення Президента Вроцлава Яцка Сутрика мала місце стріча очільника міста з новим Генеральним консулом України у Вроцлаві Тарасом Токарським і Генеральним консулом України в Кракові Вячеславом Войнаровським, який завершує свою дипломатичну місію в Польщі. У зустрічі також взяла участь віцеконсул ГКУ в Кракові Валентина Кузьмін, голова Вроцлавського осередку ОУП Ігор Салямон і консул ГКУ у Вроцлаві Діана Іванова. Гнеска у Нижньосілезким воеводстві живе до 200 тисяч громадян України.

9-10.04.2026

Вроцлав. У Нижньосілезким воеводским уряді мало місце виїзне засідання Сеймової комісії у справах національних і етнічних меншин. У стрічі взяли участь депутати — члени Комісії, працівники Канцеля-

рії Сейму, як тіж представники організацій меншин і органів місцевого самоврядування. Зобраних привітала воевода Анна Жабська. Темом стрічі була ситуація, проблеми і стан освіти національних і етнічних меншин у воеводстві. Під час поїздки у Вроцлав Комісія провела стрічі з представниками меншин, Об'єднання українців у Польщі і Фундації «Україна», дітьми в міжкультурній світлиці, як тіж учителями початкової школи № 93. У навчальнім році 2025/2026 освіта для меншин охоплює загалом 1066 діти і учнів з воеводства. ОЛ представляла заступник голови - Анна Буковска.

28.04.2026

Польща. 79 річниця акції «Вісла». 28 квітня 1947 р. розпочалася операція «Вісла» - військово-політична операція польської комуністичної влади, яка стала інструментом етнічної чистки. Акція «Вісла» призвела до депортації всього українського населення з південно-східних регіонів Польщі (Лемківщина, Холмщина, Надсяння і Підляшшя) на північно-західні землі. З рідних домівок було виселено близько 150 тисяч українців. Загалом же під час усіх переселенчих операцій в роках 1940-1951 постраждало 700 тисяч українців.

Марія Сидор

Під час поїздки у Вроцлав Комісія провела стрічі з представниками меншин, Об'єднання українців у Польщі і Фундації «Україна»/

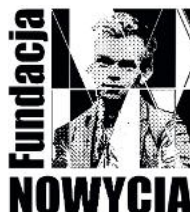
Лемківська
Ватра
ЖДИНЯ

Łemkowska
Watra
Zdynia

lemkoland
www.lemkoland.com

Центр культури ім. Б.-І. Антонича в Горлицях:
концерти, виставки, прелекції, презентації;
Бібліотека ім. Василя, Теофіля и Олександра Куриллів
www.facebook.com/CKAntonycz

Свято лемківської культури "Лемківська ватра"
Ждиня, 17-19 липня 2026 р.
www.watrzdynia.pl; www.lemkounion.pl

Лемківська освітня фундація ім. І. Криницького
<http://lemkoeducationfound.is-great.org>

Радіо „Кермеш” Передачі: неділя 22:30
www.facebook.com/Kermesz

Радіо „Скриня” Передачі: понеділок 18:10
www.radio.rzeszow.pl/audycje

„Лемківська сторінка” www.nasze-slowo.pl

Радіо „Радіо лемко” www.radio-lemko.pl

Комплекс загальноосвітніх шкіл № 4 у Лігниці
ім. Б.І. Антонича - www.zso4legnica.pl

Комплекс загальноосвітніх шкіл № 2 у Перемишлі
ім. М. Шашкевича - www.szazsk.edu.pl

Світова федерація українських-лемківських
об'єднань - www.sfulo.com

Фундація «НОВИЦЯ» -
www.nowycia.pl/uk/fundacjanowycia-ua/

Передплата ВАТРИ

Ціна одного примірника 5 зол.+5,6 зол. поштової оплати в Польщі.
Річна передплата 4x5 зол. + 22,4 зол. (кошти пересилки)= 42,40 зол.

Від закордонної пересилки однієї «Ватри» поштова оплата – 16 зол.
Річна закордонна предплата 4x5 зол. + 64 зол.(кошти пересилки) = 84 зол.

Передплату замовляти за адресою Редакції.
Вплати просимо пересилати на банківський рахунок:

Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków
BANK PEKAO SA: nr konta 83-1240-5110-1111-0000-5207-8745

Видає / Wydaje

ZJEDNOCZENIE ŁEMKÓW Zarząd Główny
ul. Jagiełły 2, 38-300 Gorlice; tel./fax 18 35 32 906
www.lemkounion.pl; lemkounion@poczta.onet.pl

Кольпортер на Україну – Марта Бенькевич-Бойко

Редагує колегія

Анна БУКОВСКА головний редактор, Магдалена МАЄР дизайн, Володимир СУХАНИЧ, Еміль ГОЙСАК,
Василь ШЛЯНТА, Наталія ГЛАДИК, Анна БАРНАТ, Кир Аркадій ТРОХАНІВСКИЙ.

Технічне оформлення

Друкарня „Kwadrat” Nowy Sącz

ADRES REDAKCJI ul. Dworzysko 5, 38-300 Gorlice, e-mail: redakcja.watra@interia.pl

Подяка

Пожертви на статутну діяльність ОЛ
(в тім часопис **ВАТРА**):

Мартинишин Петро	Варшава	100 зол
Прибило Штефан	Лігниця	300 зол
Филяк Богдан	Граєво	127,20 зол
Романяк Євген	Куніце	200 зол
Вархів Іван	Перемишль	150 зол
Покрищак Богдан	Бранєво	6000 зол

Сердечно дякуємо всім, які нам
допомагають. Боже заплат!

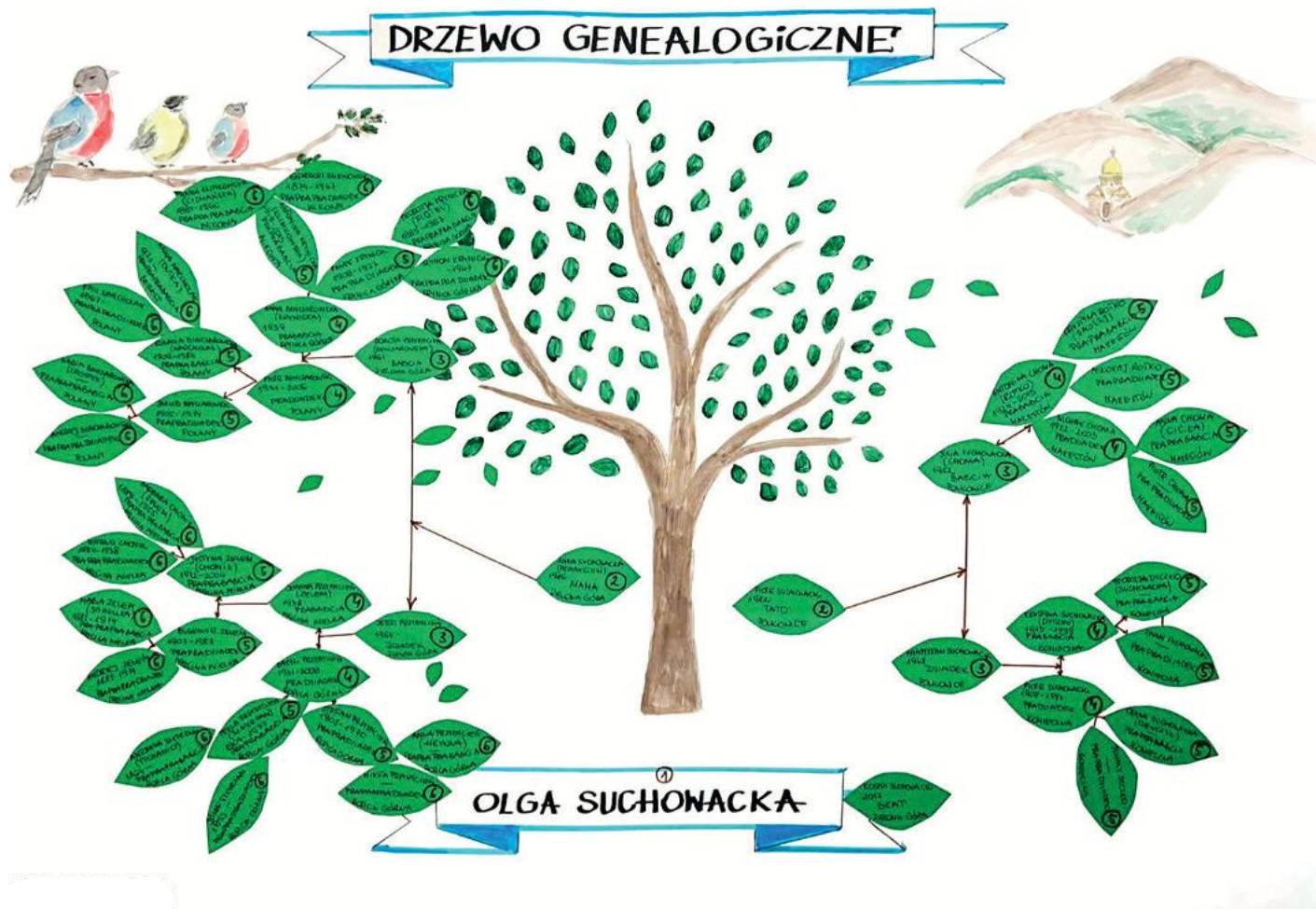
Редакція ВАТРИ

Головна управа ОЛ

DOFINANSOWANO ZE
ŚRODKÓW DOTACJI
MINISTRA SPRAW
WEWNĘTRZNYCH
i ADMINISTRACJI

Redakcja zastrzega sobie prawo skrótów oraz korektę językową nadesłanych tekstów.
Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z jej poglądami.
Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

7 травня в Державним архіві в Гожові Велькопольському, молода лемкиня з Зеленої Гори Ольга Суховацка – учениця 5 класу, отримала виріжнина в 5 едиції конкурсу «Без коріння не розквітнеш - Моя мала і велика батьківщина». Конкурс організували Міністерство державної освіти і місцевий державний архів. Ольга в конкурсі презентувала своє генеалогічне дерево.

Рідне гніздо Ольги творять прадідове, які походять з: Полян, Вікової, Мацини Великої, Ропиці Рускої, Маластова і Конечної. Тото виріжнина най буде початком успіхів на дальшим життєвим шляху.

Гратулуємо Олі і ей родичам.

Фотосесія інспірувана лемківском культуром в Вільхівці.

В Вільхівці одбивалася плернерна фотосесія колекції пририхтуваної художницею і дизайнеркою моди Анною Марією Зигмунт. В сесії брали участь лемкині різного віку. Творці і учаснички проекту оповідали о тім, в який спосіб культура регіону може стати інспірацією для сучасної моди. То спосіб на збереження лемківської культури в свідомості тих, які слідкують за модом.

Наталія Торопила

